

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

בפני כבוד השופטת קיציס

כבוד השופטת פלאוט – אב"ד

כבוד השופט ויצמן

מערער

ת. מ.

ע"י ב"כ עו"ד משה קרייצברג

נגד

משיבה

ז. מ.

ע"י ב"כ עו"ד דורי שוורץ

פסק דין

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה (כב' הש' נ. גדיש) שניתן ביום 19.11.15 ובמסגרתו חויב המערער במזונות בתו הקטינה בשיעור של 2000 ₪ לחודש ובהוצאות מדור בשיעור של 30% מעלות דמי השכירות עד לסך של 1500 ₪ לחודש וכן במחצית הוצאות חינוך והוצאות רפואיות חריגות. המערער טוען, בקליפת אגוז, כי סך המזונות בו חויב הוא גבוה וחריג, באשר הוא מעבר לצרכי הקטינה ומעבר ליכולתו הכלכלית.

הנדרש לנדון

1. הצדדים, יהודים, נישאו זל"ז כדמו"י ביום 7.8.07 ולהם בת קטינה ילידת 15.10.15. ביום 24.2.14 התגרשו הצדדים בגט פיטורין.
2. קודם לגירושיהם התגוררו הצדדים בדירה שרכשו בנתניה באמצעות הון עצמי ומשכנתא. (לטענת המערער שווי הדירה כ- 1.7 מליון ₪ ויתרת המשכנתא עומדת על כ- 700,000 ₪, ראו לעניין זה דברי ב"כ המערער בעמ' 5 ש' 25-29 לפר' הדיון לפנינו מיום 5.10.16).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

בית משפט קמא הורה בפסק דינו על פירוק השיתוף בדירה וחלוקת יתרת התמורה בין הצדדים, אחר כיסוי יתרת המשכנתא והוצאות ההליך, בחלקים שווים.

3. כמו כן נקבע ע"י בית משפט קמא כי המשמורת על הקטינה תהא בידי המשיבה וכן אושרה חלוקת זמני השהות של הצדדים עם הקטינה בהתאם להמלצות תסקיר רשויות הרווחה מיום 15.9.13. תסקיר זה כלל, בין השאר, המלצות על לינת הקטינה אצל המערער יומיים בשבוע ובכל סוף שבוע שני.

יצוין כי בין לבין, ואחר מתן פסק הדין, צומצמו הסדרי הראיה כך שעתה הקטינה לנה אצל המערער רק פעם אחת בשבוע ושוהה עמו פעם נוספת לביקור של מספר שעות.

4. בית המשפט העריך את השתכרותה של המשיבה בשיעור של 8800 ₪ וזאת על יסוד עדות מעסיקה ועיון בטפסי 106 לשנים 2007-2013.

את השתכרות המערער ואת כושר השתכרותו העמיד בית משפט קמא על שיעור השכר הממוצע במשק ובסה"כ 9687 ₪ לחודש וזאת אחר שקבע כי המערער, שהינו טכנאי מחשבים, לא הציג וגילה את כלל המידע הנוגע לעבודתו כעצמאי קודם לתחילתם של ההליכים לפניו, הסתיר עבודות ופרויקטים שביצע, ולמעשה מנע מבית המשפט אפשרות להעריך באופן מדויק ונכון את כושר השתכרותו. בית המשפט קבע כי המערער אומנם החל לעבוד כשכיר בשנת 2014 כאשר השתכרותו ע"פ תלושי ההשתכרות עמדה על כ- 5500 ₪ ואולם סבר כי המערער אינו ממצה את כושר השתכרותו.

5. בהתייחס לחלוקת זמני השהות של הקטינה אצל הצדדים והערכת כושר השתכרותם כמפורט לעיל, העמיד בית המשפט את חלקו של המערער במזונות הקטינה בשיעור של 2000 ₪ בצירוף 30% מעלות שכ"ד שידרש למשיבה ובלבד שחלקו של המערער לא יעלה על 1500 ₪.

כמו כן חוייב המערער במחצית הוצאות חינוך ומחצית הוצאות רפואיות חריגות.

בית המשפט החיל את החיוב הנזכר ממועד הגשת התביעה ביום 3.7.12.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

נציין כי קודם למתן פסק הדין חויב המערער במזונות זמניים בשיעור של 1350 ₪ ובהשתתפות במדור עד לסך של 1000 ₪ לחודש וכן במחצית הוצאות חינוך והוצאות רפואיות.

עוד יהיה ראוי לציין כי למעשה עד עתה לא נדרש המערער כלל לשאת בתשלום בגין רכיב הדיור כיוון שהמשיבה מתגוררת בדירת הצדדים שטרם נמכרה.

המערער מערער כאמור על שיעור חיובו במזונות בתו הקטינה.

טענות המערער

6. בית משפט קמא העריך את צרכי הקטינה באופן מופרז ומופרך אשר לא הוכח כלל ע"י המשיבה. בנדון לא היה מקום להעריך את צרכי הקטינה מעבר לסך המקובל בפסיקת בית המשפט הנע בין 1250 ש"ח ל – 1300 ₪.

כמו כן שגה בית המשפט בהערכת צרכי המדור של הקטינה שכן משמעות החלטת בית המשפט היא כי המשיבה רשאית לשכור למגוריה ומגורי הקטינה מדור בשכ"ד של 5000 ₪ (5000*30% = 1500 ₪), שעה שלצרכיהן הן יכולות להסתפק במדור שעלותו נמוכה בשיעור ניכר.

7. שגה בית המשפט בהערכת השתכרות האם, כאשר לא גילם בה עלויות החזקת רכב ומכשיר סלולרי המשולמות לה, ומשכך היה עליו להעמיד את השתכרותה על כ – 13,000 ₪ לחודש.

8. שגה בית משפט קמא בהעמידו באופן שרירותי וללא כל ראיה את השתכרות המערער בגובה של השכר הממוצע במשק. המערער הציג ראיות ברורות לעניין השתכרותו כשכיר בחברת נס המגיעה לסך של כ – 5500 ₪ (המערער מציין כי כיום בשל שעות נוספות רבות שהוא עובד השתכרותו מגיעה לסך של 6000 ₪).

בית המשפט שגה בקביעתו לפיה המערער לא הציג ראיות באשר להשתכרותו קודם להיותו שכיר שכן דוחות רווח והפסד שהגיש נערכו בעיקרם ע"י המשיבה אשר הודתה בנכונותם. כך שגה בית המשפט במשקל שייחס לראיות המלמדות על הכנסות מפרויקט בו היה שותף המערער עם אדם

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

נוסף בשיעור של כ- 30,000 ₪ אך נמנע מלקבל את עדות השותף כי בסופו של יום התקבל מהפרויקט הנזכר סך של כ- 7500 ₪ בלבד. לטענת המערער, בית המשפט ייחס חשיבות יתירה להשתכרותו קודם לשנת 2014 שעה שבשנתיים האחרונות לא ניתן לחלוק על כך שאינו משתכר יותר מ- 6000 ₪ לחודש.

9. לטענת המערער, סך המזונות בו חויב והמהווה לטענתו כ- 70% מהשתכרותו, הוא מעבר ליכולתו ולמעשה החיוב הפסוק יותר אותו "רעב ללחם וללא קורת גג" (סע' 24 לעיקרי הטיעון של המערער).

להשלמת הפן העובדתי נציין כי לעת עתה מתגורר המערער אצל הוריו, כך שאינו נדרש לפי שעה להוצאות מדור יתרות.

טענות המשיבה

10. פסיקת המזונות שנקבעה ע"י בית משפט קמא תואמת את צרכי הקטינה ואין כל מקום להתערב בה, מה גם שבעת מתן פסק הדין לנה הקטינה 6 לילות מתוך 14 אצל המערער וכעת הופחתה השהות באופן שהקטינה לנה אצל המערער אך ורק 4 לילות מתוך 14.

ככלל גובה המזונות שנפסק אינו חריג ואינו מצדיק את התערבות ערכאת הערער.

11. לא נפלה כל שגגה בקביעת כושר השתכרותו של המערער. המערער הוא מהנדס מערכות מוסמך של מקרוסופט, בוגר מכללת הייטק, בעל תואר M.S.C.E ובעל נסיון רב בתחומו, לפיכך צדק בית המשפט בכך שלא הסתפק בהערכת השתכרותו של המערער על בסיס תלושי ההשתכרות המוצגים על ידו ובחר להעריך את כושר השתכרותו בהתייחס לתארו ויכולותיו.

12. לא נפלה כל טעות בהערכת השתכרותה של המשיבה, הערכה שהתבססה על המסמכים שהוצגו לפני בית המשפט. העובדה שהמשיבה מקבלת רכב ממקום עבודתה אין בה לשנות את הערכת ההשתכרות, מה עוד שהמערער, אף הוא, מקבל רכב ממקום עבודתו ורכיב זה לא נוסף ע"י בית המשפט בעת קביעת כושר השתכרותו.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

אחר שעיינו בטענות הצדדים מצאנו כי יש מקום להתערבות מסוימת בקביעותו של בית משפט באשר לשיעור המזונות בו חויב המערער, כפי שנפרט להלן.

אופן קביעת המזונות על פי הדין האישי – הדגשים וחידודים

13. על חיובו של האב היהודי במזונות ילדיו הקטינים נכתב רבות ואין מקום לחזור על הדברים. בצד זה נבקש להדגיש מספר זוויות בהוראות הדין האישי אשר יהא בהן לסייע בקביעת שיעור המזונות בנדרן.

ראשית דבר, הדין האישי מדגיש כי לצורך קביעת שיעור המזונות תופנה אלומת האור בעיקרה אל צרכי הקטין, לפיכך, אחר שנעריך צרכים אלו לא תהא חשיבות, כדוגמה, לעובדה כי יכולתו הכלכלית של ההורה החב במזונות עולה בשיעור ניכר על צרכים אלו. וכך נכתב בעניין זה בשולחן ערוך, אבן העזר, סימן עג, סעיף ו –

”בניו ובנותיו עד בני שש- חייב ליתן להם כסות וכלי תשמיש ומדור, ואינו נותן להם כפי עושרו אלא כפי צרכן בלבד” (הדגשה שלנו)

זאת ועוד, בדומה להלכות שנקבעו ע"י בית המשפט העליון בפרשות אוחנה וצינוכוי הידועות (בע"מ 5750/03 אוחנה נ' אוחנה (2003); בע"מ 2433/04 צינוכוי נ' צינוכוי (2004)), אין הדין העברי מתעלם מיכולת כלכלית או כושר השתכרות נמוכים של האב או מפערים בהשתכרות ההורים לטובת האם וקבע כי כאשר עסקינן במצב בו גם לאם עומדת יכולת כלכלית יש להתחשב בכך בקביעת שיעור המזונות שעל האב להעביר לידיה. לעניין זה מספר מקורות בדין העברי.

כך מאפשר הדין העברי עשיית שימוש בדיני היושר הכלליים כאשר נסיבות העניין ושורת ההגיון מחייבת את הדבר. לעניין זה נביא, כדוגמא את דבריו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק (-1865 1935) אשר שימש כרבה הראשי של ארץ ישראל קודם להקמת המדינה, ובלשונו –

”...בזמן הזה ... לרוב הפוסקים יש לומר דעל כל פנים דיני יושר נוהגים מן התורה מטעם דיני דבני נח, שלא גרעינן מנייהו, ובמקום שרואה הדיין שיש עיוות אשר ראוי לעשות למיגדר מילתא בדרך שהדעה הישרה וכבוד שם ה' יתברך מחייב לי מצב הדור, וכבוד תורתו בחכמת לבבו יעשה” (שו"ת ארח משפט, חושן משפט, סימן ד)

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

לבד מכך, עומדים לפוסק על פי הדין העברי דיני היושר העבריים שמקורם במקרא הכתוב "ועשית הישר והטוב" (דברים ו, י"ח) ודברים נאים לעניין זה נמצא בספרו רב ההשראה של השופט זילברג "כך דרכו של תלמוד", עמ' 58:

"דיני היושר של המשפט העברי אינם חופפים לדיני היושר של המשפט האנגלי, אולם יונקים ממקור אחד, מן הצורך להקנות חודו של דין, וליצור בצדו תהליך שימתיק או יקציע את הזיזים והבליטות שבו... המשפט הוא דבר השווה לכל נפש, אך אינו הולם בדיוק נמרץ את רישומי אבריו של הפרט. היושר מווסת ומישר את ההדורים של החוק..."

ובדומה מצאנו את דבריו של פרופ' אריאל רוזן-צבי, במאמרו "על כוח המשפט ועוצמתו מול מגבלותיו וגבולותיו" (עיוני משפט י"ז 5,13), בו הוא קובע, כי ניתן לאמץ את דיני היושר במשפט העברי במקרים הראויים:

"באמצעות ערך היסוד של "ועשית הישר והטוב" ניתן, במסגרת המשפט העברי, למלא לקונות במשפט, ניתן לפרש את הכתובים ע"י השלטת היסוד האמור עליהם, וניתן להטיל חובות אינדיווידואליות החורגות משורת הדין, אך הופכות עם הזמן חלק בלתי נפרד ממנו"

ואכן בתי המשפט בישמם את הדין העברי בכל הקשור לחיוב במזונות עשו לא פעם שימוש בדינים אלו (וראו, כדוגמה - תמ"ש (תל-אביב) 82010/96 - יונתן סער (קטיין) נ' יפתח חפר (1997); תמ"ש (תל-אביב) 24470/95 - פלונית ואח' נ' אלמוני (1998); תמ"ש (ירושלים) 22601/03 - מ. ר. ואח' נ' ד. פ. ר. (2005); תמש (חיפה) 6936-09-13 - א.ג. נ' י.ג., (2016); תמש (קרית גת) 40995-11-12 - פלונית נ' אלמוני, (2015) והמובאות שם).

ובמילים אחרות, אין זה ראוי כי הדין העברי יפגר אחר הוראות הדין האזרחי הבאות לתקן עיוות אפשרי, וממילא אף לעניין חיוב במזונות בצד הכלל המורה כי על האב לשאת במזונות ילדיו הקטינים, יש להתאים את חיובו של האב ליכולתו הכלכלית אל מול יכולתה של האם המסייעת לצידו.

למעשה דברים כגון דא נכתבו ע"י פוסקי ההלכה באופן מפורש לעניין מזונות ילדים (וראו, כדוגמה, דברי הרמ"א באבן העזר, סי' פ"ב, סע' ה, ודברי הבית מאיר על המקום), וכך מצאנו בספר בני אהובה פרק כא מהלכות אישות הלכה טז, שנכתב ע"י ר' יהונתן איבשיץ (פראג, המאה ה-18) שפסק:

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

"ונראה דודאי אם האשה עשירה, אף לאחר כ"ד חוש כופין את האם לזון את בניה, דהא כופין על הצדקה ואין לך צדקה גדולה מזה. ואם כן, היא שיש לה חלב בדדיה ותוכל להניק – הרי היא עשירה לדבר זה, וכופין אותה כמו שכופים על כל צדקה"

מכאן יש ללמוד שבעת חיוב המזונות יש לתת על הדעת הן את יכולתו הכלכלית של האב והן את יכולתה הכלכלית של האם, וככל שאמצעי האם גבוהים יותר ניתן יהא להפחית בשיעור חיובו של האב מתוך הנחה שגם על האם לממן חלק מחיוב זה בצד טיפולה בקטינים וזאת מצד דיני הצדקה היהודיים (וראו לעניין זה לאחרונה בפסיקתו של בית הדין הרבני האזורי בצפת בתיק 619054/8 מיום 28.7.16).

מתוך שכך, ברורה ומבוררת החלטת מועצת הרבנות הראשית מיום 30.11.15 הדנה בסוגיית חיוב הורים יהודיים במזונות ילדיהם כי –

"...לאחר דיון החליטה המועצה שהן אם החיוב מצד התקנה והן אם החיוב מצד צדקה, היות שתנאי החיים השתנו והמציאות כיום היא שגם האם נושאת בעול פרנסת הבית, על היושבים על מדין להוסיף לשיקול הדעת בפסיקת מזונות הילדים את היכולת הכלכלית של האם. בנוסף, גם אם חיוב האב לזון את הילדים הוא מצד התקנה, חיוב זה הוא רק על הצרכים הקיומיים הבסיסיים, אבל חיובים נוספים שאינם בהגדרה זו, חלים מדין צדקה בלבד." (וראו לעניין זה, כדוגמה, בתמש (נצרת) 1724-02-15 - ע.ג. נ' א.ג. (2016))

אם נבוא לסכם האמור, חיוב המזונות מוטל ככלל על האב היהודי המחויב לשאת בצרכיו ההכרחיים של ילדו הקטין, יחד עם זאת בעת קביעת שיעור חיובו יבחן בית המשפט בצד צרכי הקטין אף את יכולותיהם הכלכליות של שני ההורים.

14. מיד יאמר כי בענייננו, כפי שיובהר להלן, אין מדובר בהורים שיכולתם הכלכלית או הכנסותיהם נמוכות באופן חריג, ואולם נוכח שיעור השתכרותם הדומה יש מקום להחיל את ההלכות המפורטות לעיל לעניין ההתחשבות בהכנסות שני ההורים ואף בנדון דידן. נבחן, אפוא, האם שיעור חיובו של האב במזונות בתו הקטינה, כפי שנקבע ע"י בית משפט קמא, עומד בדרישות דינו האישי של המערער כמפורט לעיל.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

הקביעות הנוגעות להשתכרותו/כושר השתכרותו של המערער

14. על דרך הכלל אין ערכאת הערעור מתערבת בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית (עא 6991/14 - מפרם טוכנויות (1999) בע"מ נ' חריש וקציר 2000 בע"מ, (2016); חמי בן-נון, טל חבקין הערעור האזרחי 470 (מהדורה שלישית, 2012); אורי גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי 1026 (מהדורה שתיים עשרה, 2015); ע"א 4170/14 כהן נ' כהן, פסקה 7 (2016); ע"א 7456/11 בר נוי נ' מלחי, פסקה 12 (2013)), יחד עם זאת כאשר קביעות אלו הורתן במסקנות הנשענות על עובדות המצויות אף בפני ערכאת הערעור יכולה היא לשקול העובדות לבוא לכלל מסקנות שונות (ע"פ 2103/07 הורוביץ נ' מדינת ישראל (2008), בפסקה 27; ע"פ 3354/07 עראר נ' מדינת ישראל (2008). בנדון מצאנו מקום להתערב במספר קביעות עובדתיות של בית המשפט קמא אף כי באופן מינורי, כפי שיפורט להלן.

15. כאמור, בית משפט קמא העריך את שיעור השתכרותו של המערער בשיעור הזהה לשכר הממוצע במשק, היינו כ- 9700 ₪ לחודש, וזאת כיוון שסבר כי המערער הסתיר פרטים הנוגעים לעבודתו כעצמאי קודם להפיכתו לשכיר.

אומנם עסקינן בתביעה שהוגשה במהלך שנת 2013, כך שיש חשיבות רבה לבחינת השתכרותו של המערער קודם להגשת התביעה ולו על מנת ללמוד על כושר השתכרותו ולוודא שהמערער אינו בוחר להפחית מהשתכרותו זו ב"מועדים קריטיים" לתביעת המזונות על מנת לנסות ולצמצם את שיעור המזונות בו יחויב, יחד עם זאת בנדון, מתייעוד המצוי בתיק, ניתן לראות כי התובע משתכר כיום סך שנע בין 5000 ₪ ל- 6000 ₪ לחודש כעולה מתלושי ההשתכרות אותם הוא מקבל ממקום עבודתו בחברת "נס", כאשר לסך זה יש לצרף את העובדה כי לאחרונה הוא אף החל לקבל רכב ממעבידו עניין המקבל את ביטויו אף בתלושי ההשתכרות שלו. איננו מתעלמים כי בשנים 2010 ו 2011 עלתה השתכרותו של המערער על השכר הנזכר ואולם זאת ככל הנראה בשל פרויקט חד פעמי שקיבל המערער בהיותו עצמאי פרויקט שהכניס לו כ- 70,000 ₪. סך הכנסתו החודשית לשנת 2011 לאחר ניכוי מס עמדה על כ- 7500 ₪ לחודש.

אף אנו סבורים, כבית משפט קמא, כי כושר השתכרותו של המערער עולה על השתכרותו בפועל, יחד עם זאת, בהתחשב בשיעור השתכרותו העכשווית של המערער כמו גם השתכרותו בעבר,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

יכולותיו וכישוריו הנחזים וחובתו להשיא את השתכרותו לצורך תשלום מזונות לילדו, אנו סבורים כי ראוי להעמיד את כושר השתכרותו של המערער בשיעור של כ- 8000 ₪ לחודש.

בכל הקשור לשיעור השתכרותה של המשיבה לא מצאנו מקום להתערב בקביעות בית משפט קמא המבוססות על התייעוד שהוצג על ידו ועל עדויות מעסיקה, לפיכך שיעור השתכרותה של המשיבה מוערך בסך של כ- 8800 ₪ לחודש.

16. בכל הקשור לצרכיה של הקטינה אנו סבורים כי בית משפט קמא העריכם על הצד הגבוה באופן הדורש את התערבותה של ערכאת הערעור.

בית המשפט קיבל באופן עקרוני את דרישת המשיבה בכתב תביעתה, דרישה אשר הועמדה ע"ס של כ- 5850 ₪ מתוכם כ- 2500 ₪ בגין מדור ואחזקתו ומתוך כך גזר את שיעור חיובו של המערער. בית המשפט ציין כי הוא מקבל בעיקרם את הרכיבים המבוקשים ע"י המשיבה כיוון שזו לא נחקרה ע"י ב"כ המערער על רכיבים אלו ומכיוון שהמערער "לא התייחס לסכומים הנתבעים באופן פרטני ולא נקב בכל סכום שלדעתו דרוש לצרכי הקטינה" (סע' 21 לפסק הדין).

אכן אין להתעלם מהעובדה שהמשיבה לא נחקרה באופן פרטני על רכיבי המזונות ואולם עיון בתייעוד שצירפה על מנת לאושש את צרכי המזונות הנטענים אין בו ללמד כי צרכי הקטינה עולים בשיעור ניכר על צרכיו הרגילים של קטין.

17. לפיכך בהתחשב בצרכי הקטינה, כושר השתכרותם הנחזה של הצדדים וחלוקת זמני השהייה של הקטינה עמם, אנו סבורים כי יש להעמיד את שיעור המזונות בו יחויב המערער ע"ס של 1600 ₪ לחודש וזאת מיום הגשת התביעה.

בכל הקשור לשיעור חיובו של המערער במדור הקטינה אנו סבורים כי ניתן למצוא מדור סביר וראוי לתובעת ולקטינה בעלות דמי שכירות של כ- 4000 ₪ לפיכך ישתתף המערער ב- 30% מעלות דמי שכירת המדור/ משכנתא עבור דיור שידרשו למשיבה ובלבד שחלקו של המערער לא יעלה על 1200 ₪ לחודש.

שאר קביעותיו של בית משפט קמא יותרו על כנן.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עמ"ש 10881-01-16 מ. נ' מ. ואח'

18. בנסיבותיו של העניין ומכיוון שעסקינן במזונותיו של קטין איננו מוצאים לעשות צו להוצאות.

19. ניתן לפרסום ללא פרטי שמות הצדדים.

ניתן היום, י"א כסלו תשע"ז, 11 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.

שופט צבי יצמן

שופטת ורדה פלאוט